

TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING AHAMIYATI

Uzaqova Odinaxon Moxirjon qizi

Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti assistenti

Annotatsiya. Tibbiyot sohasida terminlar muhim o'rin egallaydi. Ushbu soha terminlarining asosiy qismi lotin va ingliz tilidan kirib kelganini inobatga olsak tibbiyot oliygohlarida ingliz tilini o'qitish naqadar muhim ekanligi kelib chiqadi. Ushbu maqolada shu masalalar sharhi olib boriladi.

Kalit so'zlar: Tibbiyot, termin, tarjima, ingliz tili, metod, o'qitish.

KIRISH

Tibbiyot fakulteti talabalariga ingliz tilini o'qitishning ba'zi jihatlari qayta ko'rib chiqish zarurati kun sayin ortib bormoqda. Bu faqat bo'lg'usi shifokorlarning turli xil akademik va kasbiy vaziyatlarda chet ellik kasbdoshlari bilan yuqori sifatli aloqasini ta'minlaydigan vakolatlarni har tomonlama rivojlantirish mamlakatimiz tibbiyot xodimlarining ish samaradorligi va ko'lamining asosiy muhim omili ekanligi bilan belgilanadi.

ASOSIY QISM

Darhaqiqat, chet tilini nofilologik oliy ta'lim muassasalarida o'qitishda ba'zi qiyinchilik hamda muammolar mavjud. Birinchidan, bu tayyorgarlik vaqti jiddiy cheklanishi mumkinligi. Ikkinchidan, talabalarning aniq talab va ehtiyojlari o'qituvchi uchun qo'shimcha qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi, bu esa ingliz tilini yuqori ixtisoslashgan professional aloqa sohasida amalga oshirish bilan bog'liq. Talabalarning umumiy ingliz tili ko'nikmasi yetarli darajada bo'lmaganligini hisobga oladigan bo'lsak, tibbiy terminologiyani egallash juda ham mashaqqatli hisoblanadi. Chunki talaba bir darsning o'zida ham mavzuga doir terminlarni o'zlashtirishi, grammatik qurilmalarga gap tuza olishi, berilgan o'qish va tinglab tushunish mashqlaridan bema'lol darajada foydalana olishi zarur. Har bir jarayonning o'ziga xos oddiydan to murakkabga qadar davrlashtirilgan bosqichlari o'zlashtirish darajasini osonlashtiradi.

Lekin tajribali ESP o'qituvchisi ham ba'zan, pedagogik taktika yoki o'quv dastur yordamida o'ylagan natijaga erisha olmasligi mumkin. Bunda talabalarning o'zlari, kontent qaysi usul samarali ekanligini belgilaydi. Masalan, 1980 yillarning boshlarida Xitoyda ingliz tili amaliy mashg'ulotlari xuddi shu tarzda tashkillangan. Bunda "intensive reading", ya'ni chuqurlashtirilgan o'qish mashqi va matn ustida so'zma - so'z yondashuv kabi metodlardan foydalanilgan. Janubiy Afrika universitetlarida esa o'qish, yozish va tanqidiy fikrlash kabi ko'nikmalar ham shakllantirilgan.

Biz tibbiy atamalarni semantikalash usullarini tahlil qilamiz, tibbiyot talabalari uchun ingliz tili darsini rejalashtirish tamoyillarini tavsiflaymiz va darsning turli bosqichlarida dialogik nutq ko'nikmalarini rivojlantirish usullarini taklif qilamiz. Biz til aspektlarini o'qitishning eng samarali usullarini ko'rib chiqamiz va guruhlaymiz, ulardan yozma va og'zaki nutqda foydalanish; fonetik, leksik, grammatik, morfologik va sintaktik qobiliyatlarni shakllantirish va takomillashtirish, rivojlantirishga qaratilgan o'quv materiallarini tanlash mezonlarini taqdim etamiz. **Tinglash** har qanday ingliz tilining chet tili darsi sifatida **majburiy** tarkibiy qismidir.

Biz anatomik va klinik terminologiya bilan ishlashning mumkin bo‘lgan mavzulari va variantlarini taqdim etamiz. Xulosa o‘rnida tibbiyot fakulteti talabalari uchun ixtisoslik tilini o‘qitish turli xil, ko‘p tarmoqli bo‘lishi kerak va uchta asosiy maqsadni amalga oshirish bo‘yicha ishlarni o‘z ichiga oladi: o‘qitish, rivojlantirish va tarbiyalash.

Professional kontekstda tibbiyot talabalariga ingliz tilini maxsus maqsadlarda o‘qitish metodikasidatibbiy terminologiyaning barcha xususiyatlarini bilish va tushunish muhimdir.

Kasbiy lug‘at bilan ishlash quyidagi bosqichlardan o‘tadi: 1) yangi lug‘at taqdimoti; 2) leksik ko‘nikmalarni shakllantirish; 3) yangi lug‘atlarni ko‘rib chiqish shartlarini tashkil etish [1].

Ilmiy-texnik adabiyot terminologik birliklardan foydalanish bilan tavsiflanadi. Minglab so‘zlar va so‘z birikmalari fan, texnika, savdo, huquq, sportning terminologik tizimlariga tegishli. Ushbu til birliklari ma‘lum ixtisoslikdan tashqarida bo‘lgan odamlar tomonidan ishlatilmaydi yoki hatto tushunilmaydi. Har qanday fan yoki faoliyat sohasi maxsus lug‘atiga ega. Bu yerda maxsus tibbiy lug‘at va shuningdek kimyo, fizika, energetika, iqtisodiyot, bino qurilishi, aviatsiya va boshqa ko‘plab maxsus terminologiyalar mavjud. So‘z boyligini o‘rgatish ingliz tilini maxsus maqsadlar uchun o‘qitishning ustuvor vazifalaridan biridir. Chet tilini mutaxassislikka o‘rgatishning dolzarbligi ushbu tildan kasbiy faoliyatda foydalanish va kasbiy mavzular bo‘yicha muloqot qobiliyatlarini o‘zlashtirish, shuningdek maxsus adabiyotlarni o‘qish, referatlash va tarjima qilish zarurati bilan belgilanadi [2].

Ma‘lumki, terminologik lug‘atni maxsus maqsadlar uchun chet tili fanining bir qismi sifatida o‘qitish filolog bo‘lmagan talabalarning kasbiy yo‘naltirilgan kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish vazifalarining eng muhim qismlaridan biridir. **Tibbiy atamashunoslik** - bu sog‘liqni saqlash sohasidagi aloqa maqsadiga samarali va aniq erishish uchun ishlatiladigan o‘ziga xos terminologiya. Tibbiyot terminologiyasi bir qator o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, u boshqa termin tizimlaridan farq qiladi. Tibbiy so‘zlarning aksariyati yunon va lotin tilidan kelib chiqishi shakllarini birlashtirgan. So‘z yasashning ushbu xususiyati talabalarga ushbu so‘zlardan foydalanishda yordam berish uchun ishlatilishi mumkin.

Tibbiyot yo‘nalishida ingliz tili bilan bir qatorda lotin tilining o‘qitilishi ularga bazi tibbiy terminlarning har 2 tilda bir xil yozilishi, talaffuz qilinishi ularning esda olib qolishiga yordam beradi [3]:

<i>inglizcha</i>	<i>lotincha</i>	<i>o‘zbekcha</i>
esophagus	eosphagus	qizilo‘ngach
appendix	appendice	appenditsit
cecum	cecum	ko‘richak
pharynx	pharynx	halqum
autopsia/ autopsy	autopsia	otopsiya, murdani yorish
lymphoma	lymphoma	limfoma
chylostasis	chylostasis	xilostaz
anaemia	anaemia	anemiya, kamqonlik
histology	histologia	gistologiya

Ta'lim metodlarini tanlashda har bir darsning didaktik vazifasidan kelib chiqib tanlash maqsadga muvofiq sanaladi. O'qituvchi tomonidan talabalarning qiziqishini orttirib, ularning ta'lim jarayonida faolligi muttasil rag'batlantirilib turilishi lozim. Bugungi kunda tibbiyot oliygozlarida ta'lim jarayonini mazmunli tashkil etish uchun texnologiya, axborot, kompyuter, multimedia, internet, masofali o'qitish, yagona axborot muhiti va shunga o'xshash axborot-kommunikatsion texnologiyalarning zamonaviy vositalaridan foydalanish o'zining samarasini bermoqda.

Hozirgi kunda yangi innovatsion pedagogik texnologiyalarning ilmiy-nazariy asoslarini o'rganish va ularni tibbiyot oliygozlarida ta'lim jarayonlarida qo'llash o'qitish jarayonida yuqori samaradorlikka erishishga olib keladi. Bugungi kunda tibbiyot oliygozlarida ta'lim jarayonini mazmunli tashkil etish uchun texnologiya, axborot, kompyuter, multimedia, internet, masofali o'qitish, yagona axborot muhiti va shunga o'xshash axborot-kommunikatsion texnologiyalarning zamonaviy vositalaridan foydalanish o'zining samarasini bermoqda.

XULOSA VA MUNOZARA

Innovatsion o'qitish usullarini qo'llash mehnat bozorining zamonaviy ehtiyoji sharoitlarida talabalarni tayyorlashda ayniqsa katta ahamiyatga ega bo'ladi. Innovatsion usullar talabalarga yangi bilimlarni olishni faol usullarini o'rgatadi, ijtimoiy faollikni eng yuqori darajasini egallashga imkon beradi, yanada talabalarni ijodiy layoqatligini kuchaytiradi va o'qish jarayonini kundalik hayotiy tajribaga yaqinlashtirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Shamsitdinova M. G (2020). IT va AKTni ta'limga joriy etish: Elektron kitoblarni yaratish va ulardan foydalanishda multimedia texnologiyalari. *ISJ nazariy va amaliy fanlar*, 11 (91), 5-10.
2. Salaxova E.Z (2020). 21-asr ta'limdagi ilg'or pedagogik texnologiyalar. *Nazariy va amaliy fanlar*, (5), 743-746.
3. Rustamova S.Sh. Lotin tili va tibbiy terminologiya. - Toshkent, 2017 yil
4. Uilyam C.Shiel, "Webster's New World Dictionary" uchinchi nashri, 2008 yil.
5. Qayumovna, R. M. (2021). Examining and monitoring of the impact of hypo dynamic factors on the state of physical fitness in students. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 3, 40-43.
6. Tursinovich, K. A., Mirzaakhmadovna, M. F., & Alijonovich, E. T. (2022). 'Topical issues of pre-university preparation of students in the field of physical culture and sports. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 7, 253-255.
7. Mirzaakhmad, M. F. (2023). Development of Pedagogical Culture and Competence of Future Physical Culture Specialists in Higher Educational Institutions. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769)*, 1(6), 62-68.
8. Мамадова, Ф. (2023). **BO'LAJAK JISMONIY MADANIYAT MUTAXASSISLARINING PEDAGOGIK MADANIYATI VA KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK MODELI.** *Ижтимоий-гуманитар*

фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/*Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(7), 266-272.

9. Tursinovich, K. A., Mirzaakhmadovna, M. F., & Alijonovich, E. T. (2022). 'Topical issues of pre-university preparation of students in the field of physical culture and sports. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 7, 253-255.